

شناسه	قانون - مقررات - رویه های اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۹۹/۰۷/۲۳
عنوان موضوع	بررسی موضوع دریافت اجاره اراضی بسترهای مسیل از معدنکاران، توسط شرکت آب منطقه ای استان		
مرجع طرح موضوع	کمیسیون صنعت و معدن اتاق تبریز		
شرح موضوع	<p>بر اساس ماده ۱(۲) قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰، مسئولیت اعمال حاکمیت دولت بر معادن کشور و حفظ ذخایر معدنی و نیز صدور اجازه انجام فعالیتهای معدنی مقرر در این قانون و نظارت بر امور مزبور به عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت است. بر این اساس معدنکاران به منظور انجام عملیات معدنی اقدام به دریافت پروانه اکتشاف و بهره برداری از سازمان صمت می نمایند. که صدور این پروانه مستلزم استعلام های مختلفی است که طبق ماده ۲(۲۴) قانون اصلاح معادن توسط سازمان صمت صورت می گیرد.</p> <p>در این راستا معدنکاران جهت استخراج مواد معدنی موضوع پروانه خود مطابق ماده ۳(۱۲) قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰ (ماده ۱۴ قانون معادن)، درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه خود را به نرخ روز در سر معدن به صورت استخراج شده یا کانه آرای شده یا فرآوری شده به عنوان حقوق دولتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت می نمایند. در صورتیکه محدوده عملیات معدنی در منابع ملی و طبیعی واقع شده باشد، مطابق ماده ۴(۲۵) قانون معادن جبران خسارت ناشی از اکتشاف و بهره برداری مواد معدنی، هزینه های ناشی از اکتشاف یا بهره برداری مواد معدنی به ماخذ پانزده درصد درآمد دولت ناشی از اکتشاف و دوازده درصد از کل حقوق دولتی جهت بازسازی محدوده عملیات معدنی از معدنکار دریافت و به خزانه داری واریز می گردد.</p> <p>اخیرا شرکت آب منطقه ای استان اقدام به عقد قرارداد اجاره با عنوان اذن استفاده و بهره برداری از قطعات زمین با معدنکاران</p>		

۱- ماده ۲ قانون اصلاح قانون معادن: در راستای اجرای سیاستهای کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی و نیز اصل چهل و پنجم (۴۵) قانون اساسی، مسؤولیت اعمال حاکمیت دولت بر معادن کشور و حفظ ذخایر معدنی و نیز صدور اجازه انجام فعالیتهای معدنی مقرر در این قانون و نظارت بر امور مزبور و فراهم آوردن موجبات توسعه فعالیتهای معدنی، دستیابی به ارزش افزوده مواد خام معدنی، توسعه صادرات مواد معدنی با ارزش افزوده، ایجاد اشتغال در این بخش و نیز افزایش سهم بخش معدن در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور به عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت است. اعمال حاکمیت مذکور در این ماده مانع اعمال مالکیت اشخاص حقیقی و حقوقی در محدوده قوانین و مقررات نیست.

۲- ماده ۲۴ قانون اصلاح قانون معادن: جهت تسریع در امر اکتشاف و بهره برداری از معادن، دستگاههای اجرائی و متولیان قانونی مربوط مکلفند حداکثر ظرف دو ماه نسبت به استعلام وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت صدور پروانه اکتشاف در موارد ذیل اعلام نظر نمایند:

الف - حریم قانونی راهها و راه آهن ب - داخل شهرها و حریم قانونی آنها پ - حریم قانونی سدها و شبکه های توزیع آب و حوضچه های سدها و قنوات ت - داخل جنگلها و مراتع ث - حریم اماکن مقدسه و ابنیه تاریخی ج - حریم یادگانهها و محل استقرار نیروهای مسلح چ - مناطقی با عنوان پارک ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش و حفاظت شده ح - حوزه های دارای مواد پرتوزا بیش از حد مجاز

استعلام از دستگاههای اجرائی ذی ربط، توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و فقط یک بار برای صدور پروانه اکتشاف انجام می گیرد. پروانه اکتشاف توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت حداکثر سه ماه پس از استعلام صادر می شود. اعلام نظر باید برای کل محدوده مورد تقاضا صورت گیرد و عدم اعلام نظر در مهلت مقرر به منزله موافقت دستگاههای مذکور تلقی می شود. تبصره ۱- دستگاههای اجرائی مربوط مکلفند ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون، نسبت به اعلام وضعیت حریمهای قانونی خود به وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام نمایند.

۳- ماده (۱۲) قانون اصلاح قانون معادن: دارنده پروانه بهره برداری باید درصدی از بهای ماده معدنی موضوع پروانه را به نرخ روز در سر معدن به صورت استخراج شده یا کانه آرای شده یا فرآوری شده در چهارچوب بودجه مصوب به تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان حقوق دولتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت پرداخت نماید.

۴- ماده ۲۵ قانون اصلاح قانون معادن: چنانچه محدوده عملیات معدنی در منابع ملی و طبیعی واقع شده باشد، مطابق تبصره «۴» ماده (۳) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحات بعدی آن اقدام و به جای بهره مالکانه و حق الارض مندرج در تبصره یاد شده، به منظور جبران خسارت ناشی از اکتشاف یا بهره برداری مواد معدنی، هزینه های ناشی از اکتشاف یا بهره برداری مواد معدنی به ماخذ پانزده درصد (۱۵٪) درآمد دولت ناشی از اکتشاف موضوع تبصره «۳» ماده (۶) این قانون و همچنین دوازده درصد (۱۲٪) از کل حقوق دولتی موضوع ماده (۱۴) این قانون و تبصره های ذیل آن که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت وصول می گردد و به حساب خزانه داری کل کشور که از طریق وزارت جهاد کشاورزی تعیین می شود واریز می گردد تا برحسب مورد و در طی عملیات معدنی نسبت به احیاء و بازسازی محل عملیات معدنی اقدام گردد.

می نماید. این در حالیست که معدنکاران پس از دریافت پروانه بهره برداری تمامی حقوق دولتی تعیین شده را به دولت پرداخت می کنند. مضاف بر اینکه مطابق ماده (۲۹)، مقرراتی که منجر به تحمیل هزینه غیرمرتبط و سربار برای تولید مواد معدنی می شود از تاریخ تصویب این قانون (۱۳۷۷) کان لم یکن تلقی می گردد.

لازم به ذکر است تا کنون اخباری مبنی بر اینکه چنین قراردادی در استان های دیگر منعقد شده باشد به گوش نرسید است.

پاسخ شرکت آب منطقه ای به نامه استعلام اتاق بازرگانی و نظرات معدنکاران در این خصوص:

تبصره (۱) قانون توزیع عادلانه آب: تعیین پهنای بستر و حریم آن در مورد هر رودخانه و نهر طبیعی و مسیل و مرداب و برکه طبیعی در هر محل با توجه به آمار هیدرولوژی رودخانه ها و انهار و داغاب در بستر طبیعی آنها بدون رعایت اثر ساختمان تأسیسات آبی با وزارت نیرو است.

تذکر: قابل تایید معدنکاران می باشد.

تبصره (۳) ماده ۲ قانون توزیع عادلانه آب: ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیلهای و مرداب و برکه های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است مگر با اجازه وزارت نیرو.

تذکر: با موضوع قرارداد اجاره مذکور نامرتبط می باشد.

ماده ۷ آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها، انهار و ...: کشت موقت در آن قسمت از بستر رودخانه، نهر و مسیل که برای بهره برداری از آب مزاحمتی ایجاد ننماید، با موافقت کتبی و قبلی شرکت آب منطقه ای ذی ربط به صورت اجاره و رعایت اولویت برای مجاوران بلامانع است، ولی مستأجر به هیچ وجه حق ایجاد اعیانی و غرس نهال و درخت (بجز زراعت سطحی) را ندارد. در صورت تخلف اراضی مسترد و از فعالیت وی جلوگیری خواهد شد. شرکت آب منطقه ای ذی ربط باید در اجاره نامه قید کند که در صورت بروز هرگونه خسارت ناشی از سیل و نظایر آن هیچگونه مسئولیتی نخواهد داشت.

تذکر: تاکید قانون در مورد کشت موقت و بهره برداری از آب است که با موضوع قرارداد اجاره مرتبط نمی باشد.

ماده ۸ آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها، انهار و ...: چنانچه بستر رودخانه، نهر طبیعی و مسیل به صورت طبیعی تغییر نماید و باقیمانده بستر که بستر مرده نامیده می شود و کماکان در اختیار دولت است، برای اجرای طرح های آب و برق قابل استفاده باشد، با حدود مشخصی از طریق وزارت نیرو به دستگاه متقاضی به صورت اجاره واگذار ونحوه آماده سازی، کناره بندی و سایر شرایط مربوط در سند واگذاری قید خواهد گردید.

تذکر: این ماده مربوط به بستر مرده و در خصوص اجرای طرح های آب و برق مربوط است و با موضوع قرارداد اجاره مذکور مرتبط نمی باشد.

ماده ۱۰ آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها، انهار و ...: چنانچه امکان دیواره سازی و استفاده از اراضی مازاد بستر برای مجاوران وجود داشته باشد، شرکت آب منطقه ای ضمن مشخص کردن مجاوران رودخانه یا نهر یا مسیل یا مرداب یا برکه طبیعی، مشخصات دیواره و مقدار زمینهایی را که در اثر دیواره سازی حاصل می شود، معلوم و به مجاوران اعلام خواهد نمود تا در صورت تمایل به شرکت مراجعه و با قبول شرایط و مشخصات دیواره سازی برای اخذ اجازه مربوط اقدام نمایند. بستر واقع در پشت دیواره احداثی در اختیار دولت جمهوری اسلامی ایران است. شرکت می تواند پس از تأمین میزان حریم که بلافاصله بعد

<p>از دیواره احداثی شروع می شود، باقیمانده بستر را به سازنده دیوار یا در صورت عدم تمایل سازنده به دیگران اجاره دهد. تذکر: این موضوع نیز در خصوص دیواره سازی می باشد و با موضوع قرارداد اجاره آب منطقه ای مرتبط نمی باشد. با عنایت به موارد مطروحه و با توجه به اینکه تا کنون چنین قراردادی در استان های دیگر منعقد نشده است و با مد نظر قرار دادن این شرایط اقتصادی موجود، الزام معدنکاران به عقد قرارداد اجاره به جهت استفاده از بستر و حریم مسیل از سوی شرکت آب منطقه ای استان منطقی نمی باشد و با قانون معادن در مغایرت می باشد. با توجه به اینکه متولی معادن کشور وزارت صمت می باشد و این وزارت اجاره استفاده از معادن را به صورت حقوقی از معدنکاران می گیرد و دریافت اجاره مجدد از سوی شرکت آب منطقه ای استان هزینه مضاعف برای معدنکاران ایجاد خواهد کرد. لازم به ذکر است قانون معادن ارجح برای معادن کشور می باشد و دریافت چنین اجاره ای در این قانون پیش بینی نشده است. لیکن آیین نامه بستر و حریم رودخانه ها، آنها را... در این مورد فراتر از قانون معادن می باشد.</p>	
<p>رئوس ایرادات و مشکلات مطروحه:</p> <p>۱. الزام معدنکاران به عقد قرارداد اجاره زمین های بسترهای مسیل، توسط شرکت آب منطقه ای باعث متضرر شدن معدنکاران در شرایط اقتصادی موجود می گردد.</p> <p>۲. در زمان دریافت مجوزهای اکتشاف و پروانه بهره برداری در خصوص این قرارداد اجاره اطلاع رسانی نمی گردد.</p> <p>۳. پرداخت چنین حقوقی (عقد این قرارداد اجاره و دریافت آن از سوی شرکت آب منطقه ای) در قانون معادن ذکر نشده است.</p>	<p>ایرادات و مشکلات مطروحه</p>
<p>جلسه کارگروهی با حضور نمایندگان استانداری، سازمان صمت استان، منابع طبیعی، شرکت آب منطقه ای استان، خانه معدن، بخش خصوصی برگزار گردید. در این نشست مواد قانون مربوطه از سوی شرکت آب منطقه ای و بخش خصوصی مطرح شد و در نهایت پس از بحث و بررسی مقرر گردید پیشنهادات ارائه شده در این نشست در جلسه اصلی شورا طرح و تعیین تکلیف گردد.</p>	<p>جمع بندی جلسه کارگروه تخصصی (کارشناسی) به تاریخ ۹۹/۰۷/۲۲</p>
<p>۱. با عنایت به تعارض بین قانون معادن و آئین نامه مربوط بستر و حریم رودخانه ها، آنها، مسیلهها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی، موضوع عقد قرارداد اجاره زمین های بسترهای مسیل توسط شرکت آب منطقه ای، توسط هیات اختلاف ماده (۲۴) مکرر قانون معادن بررسی و تعیین تکلیف گردد.</p> <p>۲. تا تعیین تکلیف موضوع تعارض بین قانون معادن و آئین نامه مربوط بستر و حریم رودخانه ها، آنها... توسط هیات حل اختلاف موضوع ماده (۲۴) مکرر قانون معادن، شرکت آب منطقه ای از الزام به عقد قرارداد اجاره خودداری نماید.</p>	<p>پیشنهادات</p>
<p>۱. قانون اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۹۰؛</p> <p>۲. قانون آب و نحوه ملی شدن آن مصوب سال ۱۳۴۷؛</p> <p>۳. قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱؛</p> <p>۴. آیین نامه مربوط بستر و حریم رودخانه ها، آنها، مسیلهها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی و اصلاحات بعد؛</p> <p>۵. نامه شماره ۹۹-۱۰۰۴-۹۹/۰۲/۰۱ خانه معدن استان، خطاب به خانه معدن ایران؛</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتوانه</p>

۶. نامه شماره ۹۹/۳۶۴ مورخ ۹۹/۰۵/۱۲ اتاق بازرگانی تبریز، خطاب به شرکت آب منطقه ای استان؛
۷. نامه شماره ۰۱/۹۸۴۴/۱۰۰ مورخ ۹۹/۰۶/۳۰ شرکت آب منطقه ای خطاب به اتاق بازرگانی تبریز.